

ПОЗИЦИЯ

на Координационния съвет на КНСБ по материала „Мерки за гарантиране на дългосрочната финансова стабилност на българската пенсионна система и подобряване адекватността на пенсиите”

I. По европейските измерения на пенсионната политика

- Координационният съвет на КНСБ **изразява задоволство**, че в материала, предоставен от министъра на труда и социалната политика са **изтъкнати основни постулати на Европейския социален модел**, формулирани в документи на европейските институции и решения на лидерите на държавите членки. По същество това са общите ангажименти, цели, принципи и подходи в сферата на социалната защита и по-специално относно пенсиите, които са задължителни за всички държави членки на ЕС, в т.ч. и България.

КНСБ винаги е изразявала и защитавала позицията, че развитието на пенсионното осигуряване в България следва да се осъществява в синхрон и съответствие с изискванията на Лисабон(10-те водещи принципи) и Лаакен (адекватни и устойчиви пенсии). Това означава **чрез законодателството и практиката да се насърчава солидарността във и между поколенията, да се гарантира достъп до пенсии на всички, независимо от формата и вида заетост и да не се допуска пенсиите да генерират бедност**, а тъкмо обратно – пенсионерите да се радват на приличен и достоен жизнен стандарт, да споделят благосъстоянието на страната и да могат да участват активно в социалния и културния живот. Пенсионната политика трябва да функционира в условията на дългосрочна финансова стабилност и здравословни публични финанси, както и да се подкрепя от мерки за висока и качествена заетост.

- КС на КНСБ споделя извода, че **модернизацията на българската пенсионна система трябва да се подчини на целите на дългосрочна финансова стабилност и адекватно ниво на заместване на доходите**, като намира че първи приоритет следва да се даде на адекватността на пенсиите, доколкото повече от половината от сегашните пенсионери живее в риск от бедност.

II. По обзора на развитието на пенсионната система 2000-2010 г.

- **КС на КНСБ до голяма степен възприема изводите и заключенията за развитието на пенсионната система от началото на реформата до сега. Високо оценява, че за първи път в писмен материал, макар пестеливо и дипломатично се посочва основната причина(т.2 причини за неблагоприятното...) за днешната финансова нищета на системата – драстичното намаление на осигурителните вноски. Все пак, отбелязва се известно противоречие в материала, относно ефекта на намалението на осигурителните вноски, доколкото то е посочено и като мярка, постигаща по-висока справедливост в пенсионното осигуряване(виж 1.2.), без този извод да е пояснен.**

Конфедерацията на независимите синдикати последователно и устойчиво отстоява становището, че осигурителните вноски общо и тези за пенсионно осигуряване, в частност, имат строго целево предназначение - да финансират осигурителните разходи и да гарантират законните права на осигурените лица и пенсионерите. Актуалното финансово състояние на системата на ДОО и специално на солидарния фонд „Пенсии” потвърди синдикалната теза, че намалението на вноските не генерира икономически ръст и конкурентноспособност, а единствено драстично снижение на осигурителния ресурс, допълнителен финансов ангажимент за държавата и несигурност за осигурителните права на българските граждани. Ако такава ситуация се поддържа и за напред няма да се постигне, нито подобряване адекватността на пенсионните плащания, нито подобряване състоянието на публичните финанси – в средносрочен и в дългосрочен план.

- **Категорично е заключението на синдиката, че досегашното самоцелно и некоординирано с потребностите от присъщи разходи на фондовете на осигурителната система намаление на вноските е главната причина осигурителната система да не може да изпълнява своето предназначение с необходимото качество. Намалението на осигурителните вноски е в основата и на предизвикателствата (днешни и бъдещи) пред публичните финанси на страната. Обективните ефекти на икономическата криза само засилиха ефекта от тези волеви политически действия и още по-ясно показаха, че у нас е подценена ролята и значението на осигурителната защита на населението, особено в тежки икономически ситуации като настоящата.**

Така например, неадекватният размер на обезщетението за безработица постави в риск от, или в условия на бедност десетки и стотици семейства и домакинства.

- Като потвърждава подкрепата си за архитектурата и дизайна на пенсионната система(1.3.), заложен с реформата от 2000 г., КС на КНСБ подчертава отново своята привързаност към солидарния първи стълб на пенсионната система и неговата основна роля в пенсионната защита. Синдикатът намира, че предоставеният материал е пестелив откъм анализи и изводи по синхронното функциониране на всички елементи на пенсионната система. КНСБ препотвърждава своите резерви по пренасянето на ранното пенсиониране във втория стълб на пенсионната система, тъй като счита, че за изтеклите 10 години не бяха положени достатъчно усилия за прецизиране на законодателството и практиката по механизмите на ефективно функциониране на ранното пенсиониране чрез професионалните фондове от втория стълб.

Цитатите от становищата на USAID и Световна банка по дизайна на пенсионната система не се оспорват съдържателно, но те са широки и принципни. Материалът е беден откъм конкретни оценки за хода на развитието на втория и третия стълб през изтеклите 10 години (влияние върху солидарния първи стълб и взаимодействие с него, проблеми на натрупването на права, тенденции при издръжката на дейността, празноти в законодателството и пр.). **Недостатък е отсъствието на какъвто и да било коментар по посочените въпроси и най-вече по състоянието на фондовете и поведението на дружествата по повод кризата и ефектите от нея.** Изброяването на някои насоки за понататъшна модернизация на допълнителното пенсионно осигуряване не компенсира, още повече, че те са формулирани като условни.

- Координационният съвет **изразява съгласие с констатациите в материала за натрупване и задълбочаване на проблеми и злоупотреби при достъпа до инвалидни пенсии**, като също отбелязва непрецизност на нормативните регулации и практиката при освидетелстването на трудовата инвалидност. Споделя и извода, че повишения интерес към инвалидни пенсии е предизвикан и от въвеждането на по-строгите изисквания за достъп до пенсия за стаж и възраст. КС на КНСБ е солидарен с оценката за недостатъчно добър контрол по този въпрос.

КНСБ от години алармира, че редът за освидетелстване за трудова инвалидност е недостатъчно прецизен и стимулира към злоупотреби, още повече, че право на такова освидетелстване имат и лица, които отдавна са извън пределите на трудоспособността както по възрастови така по естествени физиологически критерии. **Според синдиката изводите по този въпрос в предоставения материал**

представляват важна поука, която трябва да се има предвид при обсъждането на варианти за ужесточаване на условията за достъп до пенсия.

- КС на КНСБ не оспорва наличието на нормативни постановки, които, поставят определени групи осигурени лица в по-благоприятна позиция, (поради факта, че те сами определят осигурителния си доход или определеният им такъв е на символично равнище - земеделски производители, самоосигуряващи се лица и др.). Наред с това синдикатът намира че използването на термина „облагодетелстване” в случая е неподходящо и двусмислено, тъй като така не се изяснява докрай проблема – по време на осигурителния им период, а така също и бъдещето им на бенефициенти. Безспорен факт е, че ниските текущи осигурителни доходи на някои категории осигурени водят до необективно висока солидарна подкрепа за техните бъдещи пенсии.

При ежегодните обсъждания на проекта на бюджет на ДОО КНСБ винаги е аргументирала предложения по размера на минималния осигурителен доход и въвеждането на диференциран подход в осигуряването на горепосочените групи осигурени, но на качествено ново равнище. Без да се накърнява солидарността, трябва да се гарантира такава равнопоставеност при нейното функциониране, която да не допуска тя да се превръща в бремене за работниците и служителите, които синдикатът представлява. В тази връзка **КС на КНСБ намира за нужно в анализът да се допълни**, в т.ч. по отношение на бъдещите ангажименти на обществените финанси, с оглед необосновано ниските осигурителни вноски.

- КС на КНСБ признава, че **обективните демографски процеси, ниската икономическа активност и сивата икономика, както и ниската адекватност** на размерите на пенсиите са **сериозни предизвикателства** пред финансовото състояние и дълготрайната стабилност на пенсионната система. Заедно с това отбелязва, че тези предизвикателства не са нови и тяхното преодоляване изисква целенасочени усилия, специализирани мерки и програми за заетост и политическа воля за контрол и превенция на нарушенията на законодателството.

III. По мерките за дългосрочна финансова стабилност на българската пенсионна система и подобряване адекватността на пенсиите

1. По генералната цел за развитие на реформата.

- Координационният съвет на КНСБ приема, че гарантирането на дългосрочна финансова стабилност на пенсионната система и подобряване адекватността на пенсиите като генерална цел се вписва в общоевропейските цели и належащите потребности и ангажименти на българската пенсионна система. За **Конфедерацията първи приоритет и неизменна основна цел е постъпателното подобряване адекватността на пенсиите, чрез поддържане на трайна и перспективна финансова жизнеспособност и стабилност, така че да се достигне коефициент на заместване минимум 65% от първия стълб и 20-25% от доброволното осигуряване.** В тази връзка предлагаме прередактиране на генералната цел в посочения смисъл.

2. По предложенията за мерки за финансово укрепване.

- Координационният съвет на КНСБ **приветства предложенията за включване финансовото укрепване на солидарната пенсионна система и повишаването адекватността на пенсиите като приоритет** във всички политики (икономическа, финансова, по доходите, по заетостта и пр.). Възстановяването на ролята и значението на осигурителните вноски в приходите на пенсионното осигуряване е един от начините този приоритет да бъде реализиран и синдикатът не само подкрепя такава мярка, но настоява за извеждането ѝ начело.
- Съгласни сме, че **повишената ефективност на контролните механизми** и на мониторинга върху поведението на стопанските субекти и физическите лица по повод законоустановените им осигурителни задължения е **действена мярка, която ще има сериозен принос за постигане на заложените цели.** В тази връзка КНСБ ще подкрепя, ще предлага и ще участва в инициативи с такава насоченост.
- КС на КНСБ споделя необходимостта да се овладеят разходите и да се осигурят повече приходи за пенсионната система, както и да се създадат възможности за „активно стареене” на българските граждани.

Днешното критично състояние на финансите на пенсионното осигуряване е предизвикано главно от политически решения, приети въпреки аргументираното несъгласие и дори протести на синдикатите, но КНСБ не оспорва спешната необходимост от стабилизационни мерки. Заедно с това **Конфедерацията е решена да не допусне предприемането**

на мерки, с които тежестта да се стовари отново и единствено върху наемните работници и служители. В тази връзка и по повод предложенията на варианти за достъп до пенсия

КООРДИНАЦИОННИЯТ СЪВЕТ НА КНСБ ОПРЕДЕЛЯ В КАЧЕСТВОТО НА ПРЕДВАРИТЕЛНИ УСЛОВИЯ СЛЕДНИТЕ МЕРКИ, ПО КОИТО СИНДИКАТЪТ ДА ПОЛУЧИ И ОПРЕДЕЛЕНИ ПОЛИТИЧЕСКИ ГАРАНЦИИ – от Правителство и парламентарно представени политически сили:

1. Преформулиране генералната цел на модернизиранието на пенсионната реформа, като се изведе в приоритет адекватността на пенсиите, чрез подобряване на финансирането на системата, така че да се гарантира постигането на коефициент на заместване от солидарната пенсионна система минимум 65 на сто и от допълнителното осигуряване минимум 20 -25 на сто;
2. Създаване на законови и политически гаранции, че дългосрочното финансово стабилизиране минава през отказ от всякакво намаление на осигурителните вноски. Въз основа на потребностите на системата и съответните актюерски разчети, предприемане на известно(договорено) възстановяване на осигурителните вноски – плавно и постепенно за определен период от време. Установяване на разпределение на вноските в съотношение 2/3 предприятията и 1/3 работниците и служителите, при въвеждане на данъчни облекчения за допълнително осигуряване.
Като първа стъпка, още в 2011 година, да се възстановят 2% от намалението на вноските през настоящата година, като 1% се насочи във фонд „Безработица” на ДОО.
3. Незабавно криминализиране неплащането на осигурителните вноски за задължителното осигуряване като инструмент за качествено подобряване на превенцията и контрола за избягване и нарушения на осигурителното законодателство, както и за подобряване на събираемостта.
4. Възстановяване на правилото, че максималният осигурителен доход е 10 пъти по-висок от минималния.
5. Въвеждане в Кодекса на труда на забрана за уволнения на работниците и служителите, на които им остават 3 години до изпълнение на условията за възраст по инициатива на работодателя, освен при тежки дисциплинарни провинения,

6. Удължаване срока на действие на преходните разпоредби на КСО за ранното пенсиониране на категорийните работници до 2014 година.

Без законово регламентиране на горепосочените принципни изисквания и публична политическа гаранция от правителството и всички парламентарно представени политически сили за трайност на нормите, с които те се въвеждат, КНСБ не само няма да води преговори по условията за достъп до пенсия за осигурителен стаж и възраст, но и ще предприеме всички позволени от закона действия за да се противопостави на всяка промяна.

Н В!

При удовлетворяване на гореизложените условия, синдикатът ще обсъжда и преговаря по предложения, свързани с достъпа до пенсия, които задължително включват – плавност на мерките, преходни и гратисни периоди, запазване на натрупани права и водят до по-висок размер пенсия.

- **КС на КНСБ споделя необходимостта от определяне на адекватен размер на вноските за осигурените, които ще ползват пенсионни права за ранно пенсиониране по чл. 69 от КСО, като обръща внимание, че трябва да се вземе предвид и финансирането на вече реализираните права по същия законов текст.**
- **Намираме за изключително важно да се прецизира редът и условията за освидетелстване на трудовата инвалидност и подкрепяме идеята за даване на специални правомощия на пенсионните органи по този въпрос.**
- **КС се съгласява напълно с необходимостта минималния и максималния осигурителен доход да се определят с оглед актюерските методи и механизми, както и с цел гарантиране на съответното адекватно равнище на осигурителното плащане. Наред с това повдига въпросът за установяване на необходимото и разумно съотношение между тях.**
- **За КНСБ е изключително важно да се насочват целеви ресурси към т.н. Сребърен фонд, както и да се прилагат иновативни подходи за финансиране на всички елементи на пенсионната система.**
- **КС на КНСБ потвърждава изразяваното вече становище, че парични добавки в подкрепа на пенсионери над определена възраст и размер на пенсията не следва да се финансират, нито предоставят от пенсионната система. Такива плащания, чието социално значение не се оспорва, следва да се предоставят**

чрез органите за социално подпомагане и при прилагането на съответните критерии, в т.ч. подоходен тест.

3. По предложенията за мерки по адекватността на пенсиите

- Координационният съвет на КНСБ счита, че **предприеманите мерки за адекватност на пенсиите трябва да съответстват на 10-те водещи принципа за пенсионните реформи в ЕС, както и да се разработват по отделно за отделните стълбове на системата.** Същото се отнася и до осъвременяването на пенсиите, като инструмент за подобрена адекватност, като според нас е по правилно да **се предвиждат разнообразни механизми за осъвременяване** и да се имат предвид действително различни подходи, съответстващи на принципите на функциониране на пенсионната схема – солидарност или капиталово натрупване. **КНСБ потвърждава становището си, че адекватността на размерите на пенсиите от солидарния стълб в България минава главно през увеличаване приноса на всяка година осигурителен стаж във формулата за определяне на пенсията.**
- Синдикалната позиция по отношение определянето на минималния гарантиран размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст е в синхрон с намеренията, маркирани в предоставения ни материал. Все пак, КС отново заявява, че **правилният подход за определяне на минималната пенсия е тя да бъде естественият заместващ доход на минималната работна заплата,** а не определяема административно и по фискални съображения. Заедно с това, синдикатът настоява тази обвързка да **не се абсолютизира,** защото това ще ерозира и „изврати” солидарния характер на базовия първия стълб.
- Обвързването на тавана на пенсиите с „нормативен ограничител” за максималния размер на осигурителния доход КНСБ поставя в контекста на вече изразеното по-горе виждане за съотношението минимален-максимален осигурителен доход. Принципно се **подкрепя подходът за ликвидиране на ограничението(тавана) върху размера на пенсиите чрез обвързка с максималния осигурителен доход.**

4. По мерките за институционално развитие на солидарната пенсионна система

- Координационният съвет на КНСБ **признава необходимостта от укрепване на трипартизма в управлението на Националния осигурителен институт.** Аналогично е

виждането и по нуждата от мерки за повишаване на контрола, ограничаване и превенция на злоупотребите и нарушения на законодателството. Приема се за разумно и ефективно в тази посока да се действа чрез консолидирани институционални усилия и мерки.

5. По предложенията на мерки за продължаване модернизацията на допълнителното пенсионно осигуряване.

- Координационният съвет на КНСБ намира за **неподходящи, дори противоречащи на целите на дългосрочната финансова жизнеспособност** вариантите на предложения за увеличаване вноските за допълнително задължително пенсионно осигуряване. Този въпрос е твърде важен и в немалка степен деликатен. Според синдиката **решение трябва да се търси в контекста на изложената по-горе позиция за възстановяване размерните на осигурителните вноски**, като се предвижда определена част от увеличението за нуждите на втория стълб на системата.
- Въвеждането на **по-високи данъчни облекчения за допълнително пенсионно осигуряване се подкрепя** от синдиката, като необходима, навременна и силно стимулираща мярка.

Мерки в това направление КНСБ предлага ежегодно по повод разискванията по държавния бюджет. Убеденото синдикално мнение е, че от подобряване на данъчните облекчения се нуждаят и други сектори на допълнително осигуряване (здравно, за безработица ...), не само пенсионното.

- КС на КНСБ приема нуждата от доработване законодателството с цел уреждане на „изхода“ от системата за допълнително пенсионно осигуряване – задължително и доброволно. Нещо повече, считаме този въпрос за спешен, тъй като още от сега трябва да се изясни и регулира прецизно нормативният механизъм, по който хората могат да реализират правата си от допълнителното пенсионно осигуряване, както редът, отговорностите и ангажиментите на институциите, които имат отношение към него. **Специално внимание синдикатът обръща на управлението на разходите (такси и други) за издръжка на допълнителното пенсионно осигуряване, които „изземват“ част от вноските на осигурените, която към момента не е пренебрежима величина.**

- КНСБ е съгласна, че мерки за подобряване на нормативната средата за защита на интересите на осигурените лица и за усъвършенстване нормативната уредба за Попечителските съвети са необходими. Оценява и полезността на предложението за провеждане на инициативи и програми за повишаване осигурителната култура и специализираните знания на осигурените лица и техните представители.

Координационният съвет на КНСБ изразява увереност и очаква проява на разбиране, добра воля и конструктивно сътрудничество от страна на национално представителните работодателски организации и правителствените органи и институции. Сериозността на проблемите на жизнеспособното и стабилно бъдеще на националната пенсионна система и отговорността на момента ангажира всички заинтересовани среди да направят безпристрастна и обективна преценка на постиженията, грешките и отклоненията, както и да се ангажират с приемането на необходими, обосновани, балансирани и перспективни решения.

**Утвърдена с решение
на КС на КНСБ от
26.05.2010 г.**